

Til Skovrider for NST Nordsjælland, Jens Bjerregaard Christensen jbc@nst.dk

cc. NST@nst.dk

Jonstrup den 9. marts 2021

Vedr. udkast til Projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Gribskov af den 17. februar 2021

Dansk Botanisk Forening Østkreds (DBF) fremsender herved hørings svar vedr. de udarbejdede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Gribskov.

Helt overordnet set er vi i Dansk Botanisk Forening rimeligt tilfredse med projektbeskrivelsen og vi vil gerne rose Naturstyrelsen for den foreslåede forvaltning og de planlagte nye tiltag som vi i overvejende grad er enige i. Vi har dog tanker, anbefalinger og spørgsmål som vi adressere nedenstående.

Dansk Botanisk Forening har betænkeligheder vedr. sårbare bestande

DBF deler forskernes opfattelse af, at kvaliteten af naturen som helhed vil øges mærkbart som et led i den ændrede forvaltning. Vi er dog også betænkelige, når det gælder små sårbare bestande, der kan risikere at blive påvirket negativt særligt i den indledende fase. Det gælder Hvid Næbfrø med kun tre kendte bestande i naturnationalparken, Blomstersiv med kun to bestande samt Muldebær, Hønsebær, Liden Soldug og Vestlig Tuekogleaks, alle med kun en enkelt fåtallig bestand.

De botanisk vigtigste naturområder med voksested for de fleste af ovenfor nævnte arter er fattigkær med bl.a. hængesæk. DBF vil derfor gøre opmærksom på, at ændret hydrologi ikke på nogen måde på resultere i, at disse fattigkær ændres til vandhuller/søer. En sådan ændring af naturtypen vil under alle omstændigheder kræve en dispensation.

Vedr. Udsætning af store planteædende pattedyr.

Dansk Botanisk Forening er meget tilfreds med, at elg som forsøg nu får opholdstilladelse som større græsser i Gribskov efter en håndfuld indvandringsforsøg til landet de sidste 100 år, som vi mennesker afsluttede. Elg vil være en vigtig komponent i sammensætningen af store planteædere. Vi deler samtidig ønsket om, at der i naturnationalpark Gribskov udsættes væsentlige bestande af Krondyr og Dådyr. Vi er dog i DBF uforstående over for valget af sikahjort som er af østasiatisk oprindelse. Vi mener, at man alene bør udsætte dyr tilhørende Danmarks biogeografiske region. Vi er også indforstået med, at disse dyr kræver høje hegn. Derfor forventer vi, at der kommer så megen plads under hegnet, at den øvrige fauna kan passere frit – og dermed bidrage til frøspredning til og fra omgivelserne.

Elg, Krondyr og Dådyr gør det ikke alene, da disse primært ernærer sig ved browsing. Der skal også græssere til som tager sig af den lavere voksende vegetation. Dansk Botanisk Forening ønsker derfor kvæg- og eventuelt hestepopulationer med kontinuitet til dette formål.

Derfor finder vi det utilstrækkeligt, at kvægpopulationen holdes steril. Vi mangler i den grad, at der etableres en kvægpopulation, som har lært området at kende, som kan give viden om arealet videre og som kan forynge sig selv. Kalve lærer naturplejen af deres mødre. Den viden kan ikke erstattes af kvæg udefra.

Desuden forventer vi, at der opstå problemer rent flokmæssigt, når der skal indsættes nye dyr for at opretholde bestanden med den foreslåede strategi. Det vil vi klart fraråde. Kontinuitet naturmæssigt, kræver kontinuitet i plejen og i dyreholdet. Dansk Botanik Forening er indstillet på, at udsætning af heste (robust race) kan vente, til området vurderes egnet, dvs. mere lysåbent.

I DBF savner vi en beskrivelse af hvorledes man vil indfase og senere evaluere græsningstrykket og ikke mindst hvilke kriterier der indgår i justeringen af arter, køn og individer. Netop dette synes som en helt central del af forvaltningsplanen. I DBF er vi meget tilfredse med at man vil tilstræbe en naturlig køns- og alderssammensætning af arterne og at man anser naturlig selektion som en proces der skal fungere inden for hegningen. Vi synes, at dette dogme også skal gælde kvæg.

I Dansk Botanisk Forening glædes vi over, at man har foreslået en arealforøgelse med lidt over 200 hektar i forhold til det oprindelige udkast på 1100 ha. Vi synes den sydlige del af Gribskov mellem Jernbanen og Nødebo også er vigtig som skovgræsningsområde. Her findes bl. a. Odderdamsengene og Stenholt Indelukke, der botanisk set er ganske værdifulde. Vi har via arbejdet i Nationalpark Kongernes Nordsjælland erfaret, at der pågår planer om en udvidelse af folden omkring netop Odderdamsengene der skal inkludere området omkring Rummelborg Dam. Det hilser vi velkommen, idet området er egnet til både heste og kvæg og dermed tilføre andre kvaliteter til området som helhed.

Friluftsliv

Dansk Botanisk Forening ser gerne folk i naturen, herunder et alsidigt friluftsliv. DBF laver selv mange ture for folk for at vise planter frem. Vi kan henvise til De Vilde Blomsters Dag, som er et stort og landsdækkende arrangement. Andre grønne foreninger laver ture for at fremvise andre organismer, f.eks. fugle, mosser, laver, svampe etc. Men når det gælder naturnationalparker, må naturen altså have første prioritet – og de friluftaktiviteter, der ikke kan leve med det, må finde andre steder. I DBF er vi overbevist om, at Naturnationalpark Gribskov med store vildtlevende planteædere og dynamisk natur vil få mange andre folk ud i naturen.

Fritlevende store planteædere er en central del af Naturnationalpark Gribskov og der er i forslaget indtænkt en række arter. I DBF mener vi ikke, at prioriteret hensyn til friluftslivet harmonerer med at man i naturnationalparken skal sætte naturen først. Dansk Botanisk Forening har forstået, at Naturnationalparkernes fornemmeste opgave er at arealet udlægges for at tilgodese den trængte biodiversitet. Derfor bør enhver vurdering af planteæderart og andre biodiversitetsfremmende tiltag alene bero på biologiske kriterier. Hvis naturnationalparken vurderes egnet for vildtlevende heste, finder vi det derfor ikke acceptabelt at hensyn til friluftsliv skal begrunde et fortsat fravalg.

Dansk Botanisk Forening vil gerne udtrykke stor bekymring, hvis penge til natur endnu engang bruges til friluftsfaciliteter som f.eks. P-pladser. Pengene til Naturnationalparker mener vi bør gå 100 % til naturen. Vi kan slet ikke forstå, hvis der skal bruges nogle af disse penge på at etablere en ny P-plads inde i Naturnationalparken. Vi er helt OK med at visse handicapgrupper kan komme tættere på ved lejlighed via bil. Men ekstra plads i den anledning mener vi ikke der bør udlægges. P-plads til særlige brugergrupper kan indrettes med bookning på samme måde som bookning af sheltere mv.

Vedr. biodiversitetsfremmende tiltag

DBF er indstillet på, at NST fjerner såkaldt søjlebøge og granplantager for at skaffe flere lysåbne områder med indre skovbryn til blomstrende buske og andre karplanter, insekter, padder, krybdyr mv. Vi mener dog

at især de gamle bøgebeplantninger bør bevares i en grad der understøtter tanken om urørt skov. Uddynding kan dermed sagtens komme på tale for at skabe større lysbrønde i de ensformige beplantninger.

DBF deler ønsket med at afvikle de naturmæssigt fattige og ensformige nåleskovebeplantninger. I DBF anser vi dog rødgran som tilhørende Danmarks biogeografiske region og dermed også potentielt hjemmehørende i Danmark. Derfor ser vi ingen grund til helt at udrydde den fra Gribskov. En pæn mindskelse (50-80%) af dens areal via delvis afvikling i de foreslåede strukturfældninger er tilstrækkelig. Naturligt henfald af de ældste dele af rødgranbeplantningerne til naturlig udvikling er ønskværdig.

NST skriver på side 51: "*Sårbare naturarealer herunder §3 registrerede arealer og lysåbne Natura2000 naturtyper kan være truet af tilgroning. Denne problemstilling kan blive særlig relevant i de første år efter etableringen af naturnationalparken, hvor græsningstrykket forventes lidt lavere end ønsket, mens bestandene af græssende dyr finder deres naturlige niveauer. Endvidere kan der være områder med hængesæk, som også kræver supplerende naturforvaltning i form af fjernelse af opvækst for at opretholde en god naturtilstand.*" Denne forsikring finder Dansk Botanisk Forening vigtig og relevant. Tak for det. DBF vil i denne forbindelse foreslå også at invitere frivillige. Der er i Gribskov flere tilgroede tørvemoser og andre lysåbne områder som i den indledende fase måske bør plejes manuelt. DBF vil gerne være behjælpelig med at finde frivillige, der kan indgå i samarbejde med NST's medarbejdere om en sådan opgave. Det kan være en styrkelse mellem DBF og NST samt øge befolkningens tilknytning til Gribskov.

Årsagen til plantning af hjemmehørende blomstrende træer og buske, herunder også den foreslåede metode, er godt kendt af DBF. I lighed med udspecificeringen af store planteædere, finder vi det dog nødvendigt også at offentliggøre artslisten og fordelingen af arter man påtænker at plante. DBF mener, at det er bydende nødvendigt at anvende proveniensmateriale fra den nordsjællandske region. Mange arter som fx Engriflet og Almindelig Hvidtjørn, Tørst, Almindelig Røn, Almindelig Hæg og Slåen er alle meget hyppigt forekommende i Gribskov. Derfor er det uacceptabelt hvis plantning af disse og andre almindeligt forekommende arter sker med materiale indsamlet andet steds fra. I DBF anser vi en detaljeret gennemgang af de påtænkte arters forekomst i Gribskov som essentiel inden plantning. Såfremt lokale bestande af ønskede plantearter forekommer i Gribskov, skal materialet herfra anvendes til udplantningerne. Såfremt en art ikke forekommer i Gribskov, skal materialet fra den pågældende art skaffe fra den nordsjællandske region – og kun plantes, hvis den forekommer der og er almindelig, eller hvis denne er sjælden at plantningen kan bidrage til artens overlevelse i regionen.

Vedr. effektovervågning.

I forhold til effektovervågning peges der i udkastet på NOVANA-programmet. Dansk Botanisk Forening mener ikke NOVANA kan levere data på et konkret niveau og inden for den tidshorizont, der skal bruges ift. data vedr. evidensbaseret naturforvaltning på lokalitetsniveau, da NOVANA er designet til at indgå i store landsdækkende datasæt til afrapportering på nationalt plan (fx Artikel 17). Det gælder såvel skovnatur som lysåbne naturområder.

Inden for NNP-området Gribskov er der ifølge DAI (<http://kort.arealinfo.dk/>) kun 3 skovovervågningsstationer ifm. NOVANA-kontrolovervågning af habitatnaturtyper, som hver består af 10 prøvefelter med stor lokaliseringunøjagtighed (håndholdte GPS'er i skov). Så denne overvågning er hverken repræsentativ eller reproducerbar, og kan heller ikke bruges til effektovervågning på de konkrete lokaliteter.

NOVANA-kortlægning af skovhabitatnaturtyper foretages hvert 12. år som grundlag for Natura 2000-planerne, men denne er også vanskeligt reproducerbar, bl.a. er der store usikkerheder forbundet med registrering af variable som "antal træer/ha med huller eller råd" og "stk. liggende dødt ved pr. ha", da det

afhænger af hvilken rute inventøren tager gennem skoven. Kortlægningen har bl.a. heller ikke til formål at identificere og registrere den mest artsrige skovbundsflora (der skal udlægges én 5 m-cirkel pr forekomst i et for skovnaturtypen repræsentativt område). I seneste basisanalyse for Grib Skov <https://mst.dk/media/193965/n133-basisanalyse-2022-27-gribskov-mm.pdf> står der om skovene: " På baggrund af første og anden kortlægning vurderes det, at forekomsten af huller eller råd, store træer, stående og liggende dødt ved er stabil eller stigende. Hydrologi er uændret eller forbedret." Dansk Botanisk Forening forventer, at en effektovervågning skal sige noget lidt mere præcist end det.

NOVANA-kortlægning af lysåbne naturtyper foretages hvert 6. år og kan heller ikke bruges direkte som effektovervågning af floraen på konkrete lokaliteter. Bl.a. skal man iflg. den tekniske anvisning placere én 5 m-cirkel på "det bedst udviklede og mindst påvirkede sted" inden for en forekomst, der kan være flere ha stor, altså er den på ingen måde repræsentativ. Man genfinder punktet fra sidst med en håndholdt GPS med flere meters unøjagtighed, alene dette giver en usikkerhed, og hvis man identificerer et sted, der er bedre udviklet/mindre påvirket skal dokumentationscirklen flyttes, så metoden er ikke direkte reproducerbar.

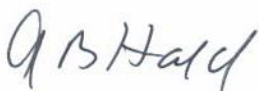
Hensigtserklæringen om at "*Overvågning af udviklingen i Naturnationalpark Gribskov vil kunne medvirke til opsamling af erfaring og viden, der kan være nyttige bidrag til at vurdere resultaterne af gennemførte tiltag og behovet for at iværksætte yderligere tiltag, f.eks. målrettet forvaltning på enkelte naturarealer.*" kan altså næppe opfyldes med eksisterende NOVANA-overvågning.

I forslaget hedder det: "*Derudover vil der med ophæng i de afsatte midler til forskning i Naturnationalpark Gribskov generelt og Gribskov specifikt, blive afsøgt og udviklet monitoringsprogrammer der kan undersøge biodiversitets-forhold som ikke er omfattet af og adresseret i de generelle nationale overvågningsprogrammer.*" Dansk Botanisk Forening vil gerne pointere, at det grundlæggende og principielt må være en statslig opgave at afsætte midler til en fagligt forsvarlig, forskningsbaseret baselinemonitering, der også skal omfatte karplantefloraen, da man ikke kan gå ud fra at denne allerede er monitoreret i tilstrækkeligt omfang i NOVANA. **DBF vil også gerne pointere, at penge til overvågning af karplanterne er essentiel, hvilket penge til P-pladser mv. ikke er.**

DBF vil i tillæg anbefale Naturstyrelsen at holde sig opdateret på indrapporterede fund af planter, mosser svampe, dyr og andre organismer, således at genopdagelse eller nye artsfund indtænkes i den specifikke overvågning. Det er samtidig essentiel at overvåge populationerne af de regionalt vigtige arter som befinder sig inden for naturnationalparken.

Endelig vil vi minde om, at effektovervågning kræver en grundig basismonitering, hvor alle kendte observationer inddrages. Vi vil anbefale NST at indhente oplysninger fra botanikere, der har udført væsentlige registreringer i området som frivillig eller professionel.

Venlig hilsen

Anna Bodil Hald, Formand Dansk Botanisk Forenings Østkreds.
Mobil 21 42 23 30

kontor@botaniskforening.dk; annabodil.hald@gmail.com

og

Andreas Kelager, DBF's repræsentant i Nationalpark Kongernes Nordsjælland